

fol. Bosch, Haik

Sprostować normom

Analizator spalin jest urządzeniem, wobec którego prawo nakłada obowiązki zarówno dla sprzedającego, jak i dla użytkownika. Te zmieniające się co kilka lat obowiązki są spowodowane regulacjami krajowymi i dyrektywami Unii Europejskiej. Warto je przedstawić, gdyż wydaje się, że na dłuższy czas możemy uniknąć następnych nowelizacji, zwłaszcza co do przepisów wprowadzonych przeniesieniem prawa europejskiego do krajowych aktów wykonawczych.

Wedle obecnych przepisów (w Polsce zawartych w ustawie O Ocenie Zgodności) każdy producent, aby legalnie wprowadzić analizator spalin do obrotu na terenie Unii Europejskiej, musi spełnić wymagania Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/22/WE z 31 marca 2004 r. w sprawie przyrządów pomiarowych, zwanej potocznie MID od słów *Measuring Instruments Directive*. Dyrektywa ta została przeniesiona do polskiego systemu prawnego Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z 18 grudnia 2006 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla przyrządów pomiarowych (Dz.U. 2007 nr 3, poz. 27). Załącznik nr 10 w/w rozporządzenia określa wymagania dla analizatorów spalin.

Aby poprawnie powołać się na spełnienie zapisów dyrektywy MID, producent ma trzy możliwe drogi:

1. Badanie typu analizatora (moduł B), połączone z zapewnieniem jakości produkcji (moduł D);

2. Badanie typu analizatora (moduł B), połączone z weryfikacją każdego egzemplarza (moduł F);

3. Pełne zapewnienie jakości z badaniem projektu (moduł H1).

Do wykonywania czynności określonych w modułach B, D, F i H1 upoważnione są jednostki notyfikowane komisji europejskiej. Ich wykaz można znaleźć na stronie internetowej <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/nando>.

Wymagania legalizacyjne

Choć – jak widać powyżej – producent ma wiele formalności do wykonania, aby spełnić wymagania dyrektywy, to najważniejszym dokumentem potwierdzającym jest deklaracja zgodności samego producenta. Fakt ten zmienia nieco zakorzenione w naszym społeczeństwie przekonanie, że wszystko musi zostać potwierdzone certyfikatem. Certyfikaty co prawda pozostają, ale są one dokumentem dla pro-

ducenta. Dla klienta liczy się tylko deklaracja CE producenta. W przypadku jej błędnego bądź fałszywego wystawienia konsekwencje ponosi wystawca. Do weryfikacji zgodności deklaracji w Polsce ustawowo uprawniony jest Urząd Ochrony Konkurencji i Klientów, delegujący do tej czynności Inspekcję Handlową.

Ponadto istnieją przepisy przejściowe, umożliwiające wprowadzanie do obrotu analizatorów spalin aż do 29 października 2016, na podstawie dotychczasowych krajowych przepisów. W Polsce takimi przepisami jest ustawa Prawo o Miarach. Możliwy staje się zatem do ww. daty zakup analizatora, który w deklaracji CE nie powołuje się na dyrektywę MID. Wtedy dokumentem obowiązkiem dostarczonym do takiego analizatora musi być świadectwo legalizacji pierwotnej, wystawione przez upoważniony do tego organ administracji miar. Legalizację pierwotną mogą uzyskać analizatory, które do 29 października 2006 uzyskały zatwierdzenie typu w Głównym Urzędzie Miar, a decyzja ta jeszcze nie wygasła. Lista ta jest zatem zamknięta i nie będzie powiększana. Obecnie jeszcze 8 typów analizatorów ma taką ważną decyzję. Ich ważność wygaśnie w większości przypadków do 2014 roku.

Co to oznacza w skrócie dla czytelników autoEXPERTA, chcących zakupić nowy analizator spalin? Sprzedawca analizatora musi do urządzenia dołączyć deklarację CE, powołującą się na zgodność

z dyrektywą 22/2004/CE, lub deklarację powołującą się na inne dyrektywy i świadectwo legalizacji pierwotnej.

Z chwilą zakupu analizatora na jego użytkownika zaczyna ciążyć obowiązek legalizacji ponownej. Obowiązek ten wynika z ustawy Prawo o Miarach. Aktem wykonawczym szczegółowo to regulującym jest Rozporządzenie Ministra Gospodarki z 7 stycznia 2008 r. w sprawie prawnej kontroli metrologicznej przyrządów pomiarowych (Dz.U. Nr 5/2008, poz. 29).

W przypadku analizatorów wprowadzanych na podstawie starych przepisów ustawy Prawo o Miarach obowiązek ten powstaje w ostatnim miesiącu ważności świadectwa legalizacji pierwotnej, dołączonego do zakupionego analizatora spalin.

W przypadku analizatorów wprowadzanych do obrotu na podstawie ustawy O Ocenie Zgodności sprawa jest nieco bardziej skomplikowana. Ustawodawca określa termin pierwszej legalizacji ponownej na 1 rok. Datę początkową, od której liczymy ten termin, jest rok wprowadzenia urządzenia do obrotu. Rok ten producent ma obowiązek umieścić na urządzeniu w postaci ostatnich dwóch cyfr za wielką literą M, następującą po znaku CE.

Oto przykładowy wzór takiego oznakowania:

Oznaczenie CE informuje o zgodności z dyrektywą (w tym wypadku MID) i wyprodukowaniu urządzenia w roku 2007. Następujące cyfry informują w tym przypadku o fakcie wykonania badania typu przez jednostkę notyfikowaną nr 0071.

Rozporządzenie określa, że urządzenie należy zgłaszać do legalizacji w ostatnim okresie ważności poprzedniego świadectwa (cechy). W naszym wypadku „cechę” określa oznaczenie producenta. Możemy zatem do zgodnego z prawem zgłoszenia do pierw-

szej legalizacji ponownej w/w analizatora wybrać dowolny dzień 2008 roku.

Kolejne zgłoszenia do legalizacji ponownej analizatorów spalin, wprowadzanych do obrotu na podstawie obu ustaw, wynikają z terminów podanych na świadectwach legalizacji ponownej i jest to termin 6 miesięcy.

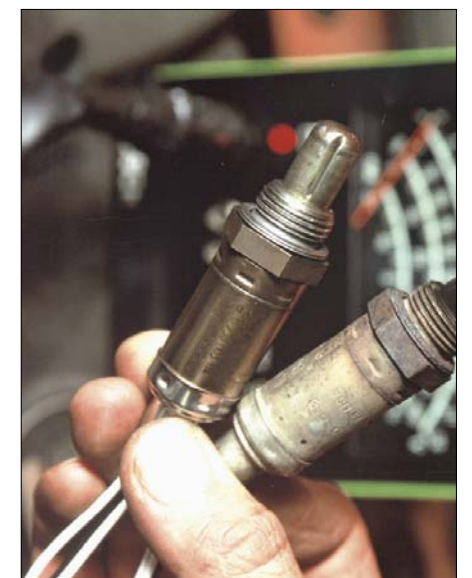
Kalibracja

To wszystko, jeśli chodzi o obowiązki prawne nakładane na użytkowników. Poza nimi analizator wymaga czynności obsługowych. Jedną z nich jest kalibracja (adjustacja) wskaźników. Wykonuje się ją za pomocą gazu wzorcowego o określonym składzie. Nowsze analizatory zmuszają użytkowników do wykonania takiej czynności co 6 lub 12 miesięcy poprzez wyłączenie się lub ograniczenia w działaniu. Starsze typy analizatorów mogą nie mieć takich ograniczeń, niemniej co jakiś czas taką kalibrację należy wykonać. Tak jak legalizacja jest czynnością wymagającą uprawnień do ich wykonywania, wydanych przez prezesa Głównego Urzędu Miar, tak do kalibracji wystarcza wiedza i umiejętności, czyli nie jest to czynność w żaden sposób regulowana.

Inną czynnością obsługową jest okresowa (średnio co 3 lata) wymiana ogniwa tlenowego, zwanego potocznie czujnikiem. Czynność ta jest często mylona z naprawą usterki, a ogniwo tlenowe to swego rodzaju bateria, wypełniona substancją stale się utleniającą i dającą mikronapięcie. Substancja ta w przypadku pozbawienia dostępu tlenu reaguje szybkim liniowym spadkiem tego mikronapięcia, dającym się przełożyć na wskazania analizatora. Stąd też zużycie ogniwa nie zależy w żadnym stopniu od użytkowania analizatora i następuje nawet przy wyłączonym urządzeniu.

Wzorcowanie

Wspomniana wyżej legalizacja, wykonana przez upoważnione laboratorium, potwierdza, że analizator spełnia wymagania i jego błędy wskaźników nie przekraczają dopuszczalnych maksymalnych wartości. Jak już wspominałem, jest to czynność obowiązkowa.

Sonda lambda jest jednym z elementów odpowiedzialnych za prawidłowy skład spalanej mieszanki paliwowo-powietrznej, a co za tym idzie – za późniejszy skład chemiczny spalin

Jednak świadectwo legalizacji nie mówi nic o wielkościach tych błędów. Może się zdarzyć, że wskazania dwóch analizatorów spełniających wymagania mogą się różnić o 10%, a przy niższych stężeniach bywają jeszcze większe. Coraz popularniejszym zleceniem od użytkowników analizatorów spalin jest zatem nieobowiązkowe wzorcowanie analizatora. Wzorcowanie jest „wyższą formą” sprawdzenia analizatora, gdyż – poza stwierdzeniem zgodności z wymaganiami – określa błędy analizatora i niepewność, z jaką te błędy zostały wyznaczone. Wydawane jest przez podmiot akredytowany przez Polskie Centrum Akredytacji.

Szczególnie użytkownicy mający wdrożone systemy jakości wymagają świadectwa wystawionego przez laboratorium z wdrożonym systemem jakości ISO 17025:2005. Czynności wykonywane przy legalizacji i wzorcowaniu są zbliżone, zatem laboratoria posiadające zarówno upoważnienie do legalizacji, jak i akredytację PCA, mogą wykonać obie te czynności jednocześnie po obniżonych kosztach.

Więcej informacji, w tym pełne wersje cytowanych aktów prawnych, znajdują Państwo w serwisie informacyjnym www.analizatory.info.pl.

Mariusz Nowicki

Autor jest kierownikiem Laboratorium Pomiarowego HAIK, zajmującego się legalizacją i wzorcowaniem analizatorów spalin i mierników poziomu dźwięku